

مهم‌ترین ویژگی حضرت معصومه (س) عصمت و دفاع از ولایت است

حضرت معصومه (س) در راستای دفاع از ولایت حضرت رضا (ع) و به امر ایشان، همراه کاروان از مدینه به سوی خراسان حرکت کرد و در نهایت در همین راه به شهادت رسید و درس بزرگ آن حضرت بر شیعیان این بود که همیشه یار و یاور ولایت و ولی خود باشید.

حضرت معصومه (س) در راستای دفاع از ولایت حضرت رضا (ع) و به امر ایشان، همراه کاروان از مدینه به سوی خراسان حرکت کرد و در نهایت در همین راه به شهادت رسید و درس بزرگ آن حضرت بر شیعیان این بود که همیشه یار و ولی خود باشید. نامش فاطمه و مشهورترین لقب آن حضرت، «معصومه« است که از سوی امام رضا (ع) به این بانو اعطا گردید. علامه مجلسی در این باره می‌نویسد: امام رضا (ع) درجایی فرمود: «من زار المعصومه بقم کمن زارنی« هر کس معصومه را در قم زیارت کند، مانند کسی است که مرا زیارت کرده است. همچنین حضرت معصومه در زبان دانشمندان شیعه به «کریمه اهل بیت« یاد می‌شود. که از میان بانوان اهل بیت، این نام زیبا، تنها به ایشان اختصاص یافته است.

ریشه آن هم روایاتی صادق مرحوم آیت‌الله سید محمود مرعشی نجفی است که در این روایا امام صادق (ع) به آیت‌الله مرعشی نجفی - که با دعا و راز و نیاز تلاش می‌کرد تا قبر مطهر حضرت زهرا را بیابد - فرمود: بر تو باد به کریمه اهل بیت. پدرش امام هفتم شیعیان حضرت موسی بن جعفر (ع) و مادرش حضرت نجمه‌خاتون است. آن بانو مادر امام هشتم نیز هست. لذا حضرت معصومه با حضرت امام رضا (ع) از یک مادر هستند.

آن حضرت در روز اول ذی‌قعدة سال 173 هجری قمری در مدینه متولد شد و در همان سنین کودکی به علت شهادت امام کاظم (ع) تحت مراقبت و تربیت حضرت علی بن موسی الرضا (ع) قرار گرفت.

در سال 200 هجری در پی اصرار و تهدید مأمون عباسی سفر تبعید گونه حضرت رضا (ع) به مرو انجام شد و آن حضرت بدون این که کسی از بستگان و اهل بیت خود را همراه ببرند راهی خراسان شدند. یک سال بعد از هجرت برادر، حضرت معصومه به شوق دیدار برادر و ادای پیام ولایت - مانند حضرت زینب کبری - به همراه عده ای از برادران و برادرزادگان به طرف خراسان حرکت کرد و پیام مظلومیت و غربت برادر گرامیشان را به مردم مسلمان می‌رساندند و مخالفت خود و اهل بیت را با حکومت بنی‌عباس اظهار می‌کردند. وقتی کاروان حضرت به شهر ساوه رسید؛ عده‌ای از مخالفان اهل بیت، راه را سد کردند و با همراهان حضرت معصومه وارد جنگ شدند، در نتیجه تقریباً اکثر مردان کاروان به شهادت رسیدند و عده‌ای مجروح شدند و حضرت معصومه را نیز مسموم کردند و چون دیگر امکان ادامه راه به طرف خراسان نبود ایشان قصد شهر قم را نمود و فرمود: مرا به شهر قم ببرید، زیرا از پدرم شنیدم که می‌فرمود: شهر قم مرکز شیعیان ما است.

در روز 23 ربیع‌الاول سال 201 هجری حضرت وارد شهر مقدس قم شدند و به مدت 17 روز در این شهر زندگی کردند و در این مدت، مشغول عبادت و راز و نیاز با پروردگار متعال بودند. محل عبادت آن حضرت به نام «بیت النور« هم اکنون محل زیارت ارادتمندان آن حضرت است.

* فضایل حضرت معصومه (س)

امام صادق (ع) فرمود: بانویی از فرزندان من در قم از دنیا می‌رود که اسمش فاطمه دختر موسی است و به شفاعت او همه شیعیان من وارد بهشت می‌شوند.

امام رضا (ع) فرمود: کسی که معصومه را زیارت کند پاداش او بهشت است.

همچنین فرمود: هر کس معصومه را در قم زیارت کند، مانند کسی است که مرا زیارت کرده است.

امام جواد (ع) فرمود: کسی که عمه ام را در قم زیارت کند پاداش او بهشت است.

حضرت معصومه در نگاه و سیره علما

مرحوم آیت‌الله سید محمود مرعشی نجفی، پدر آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی (ره) بسیار علاقه‌مند بود که محل قبر شریف حضرت فاطمه زهرا (س) را به دست آورد. ختم مجرّبی انتخاب کرد و چهل شب به آن پرداخت. شب چهلم پس از به پایان رساندن ختم و توسل بسیار، استراحت کرد. در عالم رؤیا به محضر مقدّس حضرت امام صادق (ع) مشرف شد.

امام به ایشان فرمودند: «عَلَيْكَ بِكَرِيمَةِ أَهْلِ الْبَيْتِ« یعنی به دامان کریمه اهل بیت چنگ بزن.

ایشان به گمان اینکه منظور امام، حضرت زهرا است، عرض کرد: قربانت گردم، من این ختم قرآن را برای دانستن محل دقیق قبر شریف آن حضرت گرفتم تا بهتر به زیارتش مشرف شوم. امام فرمود: منظور من، قبر شریف حضرت معصومه در قم است. سپس افزود: به دلیل مصالحی خداوند می‌خواهد محل قبر شریف حضرت زهرا پنهان بماند؛ از این رو قبر حضرت معصومه را تجلی‌گاه قبر شریف حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها قرار داده است. اگر قرار بود قبر آن حضرت ظاهر باشد و جلال و جبروتی برای آن مقدّر بود، خداوند همان جلال و جبروت را به قبر مطهر حضرت معصومه سلام‌الله علیها داده است.

مرحوم مرعشی نجفی هنگامی که از خواب برخاست، تصمیم گرفت به قصد زیارت حضرت معصومه رهسپار ایران شود و بی‌درنگ همراه خانواده‌اش نجف اشرف را به قصد زیارت کریمه اهل بیت ترک کرد.

همچنین مرحوم آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی در مدت 60 سالی که در شهر قم اقامت داشت، سحرها اولین زائر

حضرت معصومه بود. ایشان در طول سال - چه شب‌های سرد زمستان و چه شب‌های گرم تابستان قم - قبل از اذان صبح در پشت حرم به انتظار می‌ایستاد تا پس از باز شدن درها اولین زائر حضرت باشد. مرحوم علامه سید محمدحسین طباطبایی غروب ماه رمضان با پای پیاده با کھولت سن به حرم حضرت معصومه می‌آمد و با بوسه بر ضریح آن حضرت روزه خود را افطار می‌کرد - با کیفیتی مخصوص - سپس به خانه رفته و غذا می‌خورد. وقتی در عصر مرجعیت عامه آیت‌الله العظمی بروجردی، شاه عربستان به ایران آمده بود و توسط سفیر عربستان تقاضای ملاقات با ایشان را نمود، آقا اجازه نفرمودند، اطرافیان گفتند مصلحت است که شما اجازه ملاقات بدهید، ایشان فرمودند: او وهابی است اگر به قم بیاید به زیارت حضرت معصومه نمی‌رود و این، هر چند غیر مستقیم، توهینی به ساحت ملکوتی ایشان است.

* روایتی جالب از حضرت فاطمه معصومه (س)

حضرت معصومه از دختر امام صادق (ع) روایتی نقل می‌کند که سلسله سندش به حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها می‌رسد که آن حضرت می‌فرماید: حضرت رسول اکرم (ص) فرمود: آگاه باشید! هرکس با محبت آل محمد بمیرد شهید از دنیا رفته است.

* محرمان حرم

برخی از مردم نمی‌دانند که در کنار قبر شریف حضرت معصومه، دیگر بانوان شریفی نیز آرمیده‌اند که با عرض سلامی بر آنها - مثلاً بگویند: السلام علیکن یا بنات رسول الله (سلام بر شما ای دختران رسول خدا) - می‌توانیم خود را به درگاه الهی مقربتر کنیم.

اسامی بانوان مدفون در داخل روضه حضرت معصومه (ع) بدین قرار است:

1 - زینب دختر امام جواد (ع)

وی بعد از وفات حضرت معصومه به قم آمد و گنبدی بر مزارش ساخت.

2 - ام محمد نوه امام جواد (ع)

3 - میمونه دختر امام کاظم (ع)

در کتاب المجدی، ارشاد مفید، والمستجد علامه حلی نامش را در میان دختران امام کاظم (ع) ثبت کرده‌اند. وی از جمله مدفونین در جوار حضرت معصومه (س) می‌باشند.

4 - میمونه

وی، دختر موسی المبرقع بن علی بن موسی بن جعفر است، بعد از بریجه، وفات یافت. میمونه از زنان عفیف و پرهیزکار بود. از اموال برادرش محمد، نیمی به ارث به او رسید و بنا بر وصیتش بعد از وفات در بیرون بقعه حضرت معصومه دفن شد و بر مزارش گنبدی مانند گنبد اول ساختند. بقعه متعلق به قبروی در طرف شرق رودخانه و متصل به گنبد حضرت معصومه (س) است.

5 - ام اسحاق

او از بانوان ممتاز شیعه شمرده می‌شود، ام اسحاق نزد محمد بن موسی بن محمد بن علی بن موسی الرضا (ع) به خدمت اشتغال داشت. محمد بن موسی از نخستین کسانی است که از کوفه به جوار حضرت معصومه مهاجرت کرد. او که از سادات رضوی بود در سال 256 هجری در قم ساکن شد و در سال 296 نیز وفات یافت.

6 - ام حبیب

وی را مادر ام کلثوم، دختر محمد، دانسته‌اند. او خدمتگزار ابوعلی محمد اعرج بن احمد بن موسی بود. و بعد از وفات میمونه چشم از جهان فرو بست.

7 - ام قاسم

او دختر علی کوبی است و بعد از میمونه و ام حبیب وفات یافت. محل دفن وی بقعه دوم در حرم مطهر حضرت معصومه (س) می‌باشد.

8 - ام احمد

دختر موسی مبرقع است که بعد از وفات در جوار حرم حضرت معصومه (س) مدفون شد. برخی معتقد هستند وی همان ام محمد است.

* برخی ویژگی‌های حضرت فاطمه معصومه (س)

1 - شفاعت گسترده

حضرت امام جعفر صادق (ع) در این رابطه می‌فرماید: [#171«تدخل بشفاعتها شیعتنا الجنه باجمعهم](#); با شفاعت او همه شیعیان ما وارد بهشت می‌شوند.

2 - عصمت

حضرت فاطمه معصومه در حال حیات به [#171«معصومه](#); ملقب نبود و امام رضا لقب معصومه را به ایشان داد. بنابراین، تعبیر امام رضا (ع) در روایت [#171«من زار المعصومه](#)...؛ به معنای اثبات عصمت ایشان است، زیرا تعلیق حکم به وصف، مشعر بر علیت است.

3 - فداها ابوها

آیت الله سید نصرالله مستنبط از کتاب [#171«كشف اللالی](#); نقل فرموده که روزی عده‌ای از شیعیان وارد مدینه شدند و

پرسش‌هایی داشتند که می‌خواستند از محضر امام کاظم (ع) بپرسند. امام در سفر بودند، پرسش‌های خود را نوشته به دودمان امامت تقدیم نمودند، چون عزم سفر کردند برای پاسخ پرسش‌های خود به منزل امام شرفیاب شدند، امام کاظم هنوز مراجعت نفرموده بود و آنها امکان توقف نداشتند، از این رو حضرت معصومه پاسخ آن پرسش‌ها را نوشتند و به آنها تسلیم نمودند، آنها با مسرت فراوان از مدینه منوره خارج شدند، در بیرون مدینه با امام کاظم (ع) مصادف شدند و داستان خود را برای آن حضرت شرح دادند.

هنگامی که امام پرسش‌های آنان و پاسخ‌های حضرت معصومه را ملاحظه کردند، سه بار فرمودند: «فداها ابوها»؛ پدرش به قربانش باد. با توجه به این که حضرت معصومه به هنگام دستگیری پدر بزرگوارش خردسال بود، این داستان از مقام بسیار والا و دانش بسیار گسترده آن حضرت در زمان کودکی حکایت می‌کند.

4- تنها خواهر مادری امام هشتم

نجمه خاتون همسرگرمی امام کاظم و مادر امام رضا علیهماالسلام تنها دو فرزند در دامان خود پرورش داد که عبارت بودند از حضرت علی بن موسی الرضا و حضرت فاطمه معصومه سلام‌الله علیهما

5- ایشان دختر امام، خواهر امام و عمه امام هستند.

وی دختر امام کاظم، خواهر امام رضا و عمه امام جواد علیهم‌السلام است.

6- بانوی محدثه

در راستای دفاع از ولایت و اثبات حقانیت اهل بیت (ع) یکی از مهمترین روایان حدیث غدیر خم و حدیث منزلت (یا علی انت مني بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبي بعدي) حضرت معصومه است. ایشان این دو حدیث مهم را از فاطمه دختر امام صادق و او از فاطمه دختر امام باقر و او از فاطمه دختر امام سجاد و او از فاطمه دختر امام حسین و او از ام کلثوم دختر حضرت فاطمه زهرا علیهاالسلام روایت می‌نماید. این سلسله سند در مجموع روایت‌های حدیث غدیر به روایت «فواطم» مشهور است.

7- دفاع از ولایت

چنانکه گفتیم حضرت معصومه در راستای دفاع از ولایت حضرت رضا (ع) و به امر ایشان، همراه کاروان از مدینه به سوی خراسان حرکت کرد و در نهایت در همین راه به شهادت رسید و درس بزرگ آن حضرت بر شیعیان این بود که همیشه یار و یاور ولایت و ولی خود باشید.

حضرت فاطمه معصومه این تشخیص صحیح علمی و عملی خود را از عصمتش داشت و به تعبیر دیگر، عصمت و معصومه بودنش موجب شد تا این راه را انتخاب کند و مقام شفاعت همه شیعیان، نتیجه رفتار آن حضرت است.

نویسنده: وحید واحدجوان

خبرگزاری فارس